

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA 2012 – 2013
MAAKUNNAN YHTEISTYÖASIAKIRJA 2012 – 2013

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

Julkaisija:

Keski-Suomen liitto
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Puhelin 020 7560 200 / vaihde

Julkaisu:

A 34
ISBN 978-951-594-408-5
ISBN 978-951-594-409-2 (sähköinen versio)
ISSN 0788-7035

Painos:

300 kpl

Painopaikka:

Jyväskylän yliopistopaino

Jyväskylä 2011

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. MAAKUNNAN TAVOITTEET JA KEHITYSNÄKYMÄT	5
3. ARVIO VUODEN 2011 TOTEUTTAMISSUUNNITELMAN EDISTYMISESTÄ	8
4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN	10
4.1 Yritystoiminnan kehittäminen	10
4.2 Osaamisen vahvistaminen	10
4.3 Hyvinvoiva kansalainen	11
4.4 Vetovoimainen toimintaympäristö	12
4.5 Rahoituksen kohdentaminen	13
4.6 Valtion rahoitusta tarvitsevat kohteet	14
5. MAAKUNTIEN YHTEINEN NEUVOTTELUKYSYMYS	18
6. ARVIOINNIT	20

1. JOHDANTO

Kun maakuntavaltuusto kesäkuussa 2010 hyväksyi Keski-Suomen maakuntaohjelman 2011- 2014, tulevaisuudennäkymä oli valoisa. Nyt reilu vuosi myöhemmin tulevaisuus näyttää pursuavan muutoksia. Maailmantalouden on luisumassa lyhyen ajan sisällä toistamiseen alamakeen. Kuntarakennetta uudistetaan rivakalla otteella. Julkisen talouden säästöt muokkaavat kuntien, koulutusorganisaatioiden ja kolmannen sektorin toimintaa.

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmalla määritellään Keski-Suomen lähivuosien tärkeimpiä kehittämistoimenpiteitä. Toimenpiteitä on kolmenlaisia: maakunnassa sovittavat uudet toimintatavat, valtakunnallisia päätöksiä edellyttävät kehittämistoimenpiteet ja useamman maakunnan yhteiset neuvottelukysymykset ministeriöiden kanssa. Esimerkkinä uusista toimintatavoista on yritysten kehittämisen johtoryhmän esitykset yritysrahoituksen sujuvoittamisesta. Valtakunnallista rahoitusta odottavat muun muassa isot liikennehankkeet. Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeen mukaan esitykset tärkeimmistä väylähankkeista käsitellään valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon yhteydessä eikä niitä siksi oteta syksyn ministeriöneuvotteluihin mukaan.

Suunnitelman laadinta on maakunnallista yhteistyötä. Seututilaisuuksiin osallistui noin 200 asiantuntijaa kunnista, kuntayhtymistä, kehittämissyhtiöistä, seutujen kärkiyrityksistä, valtion alue- ja paikallishallinnosta, koulutusorganisaatioista sekä useista järjestöistä. Samanaikaisesti Keski-Suomen ELY-keskus laati strategisen tulossopimuksensa vuosille 2012 - 2015. Tiivis yhteistyö mahdollistaa yhteiset kehittämisen painopisteet ja yhteiset rahoitusesitykset merkittävimmille hankkeille.

Suunnitelma on arvioitu ympäristön, tasa-arvon, yrittäjyyden ja maaseudun näkökulmista. EU-rahoitusta suuntaava maakunnan yhteistyöasiakirja on osa toteuttamissuunnitelmaa. Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi maakunnan yhteistyöasiakirjan ja käsitteli toteuttamissuunnitelman 13.10.2011. Toteuttamissuunnitelma hyväksyttiin maakuntahallituksessa 14.10.2011.

Lämmin kiitos kaikille maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman valmisteluun osallistuneille.

Jyväskylässä 14.10.2011

Helena Pihlajasaari
maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Kauko Lehtonen
maakunnan yhteistyöryhmän
puheenjohtaja

Anita Mikkonen
maakuntajohtaja

2. MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT JA TAVOITTEET

Yhteistyön, yrittäjyyden ja osaamisen Keski-Suomi

Keski-Suomen maakuntaohjelman 2011 – 2014 tavoitteena on

- saada Keski-Suomen elinkeinoelämä pikaisesti uudelle tuotantoon ja vientiin perustuvalla kasvu-uralle
- kasvattaa aluetaloutta kohdentamalla kehittämisvarat valittuihin klustereihin, palvelu- ja ympäristöliiketoimintojen kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen
- tuottaa työvoiman kysynnästä ajantasaista ennakoitintietoa ja vaikuttaa koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan suuntaamiseen
- suunnata kehittämisvaroja infrastruktuurin parantamiseen erityisesti tie- ja rataliikenteessä
- tehostaa maakunnallista palvelutuotantoa
- hyödyntää luovuutta kaikilla kehittämistyön alueilla
- mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan toimivuus.

Maakunnan menestymisen kannalta kriittisiä tekijöitä ovat:

- osaamis- ja koulutusrakenteen määrän, laadun ja työelämälähtöisyyden kehittyminen
- innovaatioverkostojen hyödyntäminen
- metsäteollisuuden markkinatilanteen ja tuotantorakenteen kehittyminen
- teknologiateollisuuden uudistumiskyky ja vientimahdollisuuksien rakentaminen
- kuntapalveluiden – erityisesti hyvinvointipalveluiden – järjestäminen
- valtion tuloksellisuus- ja vaikuttavuusohjelman vaikutukset maakunnan palvelurakenteeseen
- tie- ja tietoliikenneinfrastruktuurin toimivuus.

Vaikka edellinen talouden taantuma koetteli Keski-Suomea kovalla kädellä, toipuminen oli ripeää. Miljardin euron vientitulojen menetyksestä kurottiin takaisin noin puolet kesään 2011 mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman viimeisimmän Alueelliset talousnäkymät -katsauksen mukaan Keski-Suomen yritysten liikevaihdon kasvu oli vuonna 2010 koko maan tasoa nopeampaa, ja kehitys jatkui positiivisena myös alkuvuotena 2011. Yritysten liiketoiminta kääntyi kasvuun kaikissa Keski-Suomen seutukunnissa. Joutsan seutukunnassa tunnelmat ovat positiiviset. Merkittävää kasvua ei ole näkyvissä, mutta taantumasta on alettu toipua. Jyväskylän tilanne näyttää hyvälle. Myös Jämsän ja Keuruun seuduilla näkymät ovat hyvät, mutta työvoiman saatavuudessa on tietyillä aloilla jo ongelmia. Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa ollaan varovaisen toiveikkaita, mutta pientä epävarmuuttakin on aistittavissa. Äänekosken seudulla tärkeän teollisuuden elpyminen näkyy positiivisina odotuksina.

Osaavan työvoiman saatavuudesta huolehtiminen on yksi maakunnan tärkeimmistä toimenpiteistä. Elinkeinoelämän tuottavuus ja julkisten palveluiden saatavuus ja laatu edellyttävät eri alojen osajia. Keski-Suomea kehitetään monialaisen ja -taisoisen koulutuksen maakuntana, joka houkuttelee uusia osajia. Toimiva ennakoitijärjestelmä on maakunnan menestymisen avaintekijä työikäisen väestön vähetessä. Ennakoinnin perusteella huolehditaan siitä, että väestön eläköityminen työmarkkinoilta otetaan huomioon koulutuksen aloituspaikkatavoitteita määritettäessä. Väestön ikääntyminen edellyttää hoidon ja hoivan tarpeen arvioimista tulevaisuuden työmarkkinoilla.

Elinkeinojen kehittäminen on kovien haasteiden edessä. Investointeja ja kehittämistoimia pohditaan entistä tarkemmin rahoituksen saatavuuden näkökulmasta. Rahamarkkinoiden epävarmuus, julkisen yritysrahoituksen leikkaaminen ja maakunnan klusteriperusteinen elinkeinojen kehittäminen edellyttävät uudenlaista mallia. Lähtökohdiana on yritysten kehittämisen johtoryhmän (Y-JoRy) esittämät toimenpiteet.

Keski-Suomen väestömäärä kasvaa. Väestön kasvu perustuu Jyväskylän seudun hyvään kehitykseen, joka kompensoi muiden seutukuntien vähennystä. Maakunnan väestömäärä on noin 274 000. Jyväskylän seudun ulkopuolella väestö vähenee tasaisesti. Väestörakenne muuttuu jatkossa pysyvästi, kun suuret ikäluokat poistuvat työvoimasta. Poistumapiikki ajoittuu Keski-Suomessa vuoden 2012–2014 tienoille. Kyse on sekä määrällisesti että suhteellisesti poikkeuksellisen isosta muutoksesta. 2000-luvulla väestölisäys, työpaikkakasvu ja yrityskannan nettolisäys ovat syntyneet lähes yksinomaan Jyväskylän seudulla, mikä keskittää toimintoja maakuntakeskukseen.

Maakunnan keskusseudun vetovoimaan ja väestökehitykseen vaikuttavat merkittävästi Jyväskylään sijoittuneet koulutusorganisaatiot. Niiden toimintaedellytykset valtakunnallisina ja alueellisina huippuosaamisen sekä työelämälähtöisen osaamisen tuottajina ovat avain-asemassa.

Saarijärven-Viitasaaren seutu korkean tuen alueena. Keski-Suomi on osa Länsi-Suomen EU-ohjelman toimeenpanoaluetta. Toteuttamissuunnitelmakaudella aloitetaan uuden rakennerahastokauden valmistelu. Suomen liittymissopimuksessa Euroopan unioniin Pohjoisen Keski-Suomen erityisasemasta on sovittu ja siitä pidetään kiinni.

Väestön ikärakenteen muuttuminen vaikuttaa merkittävästi kehittämistoimien suuntaamiseen. Pitkään ennakoitu työvoimapula ei maakunnassa lähivuosina toteudu mittavan työvoimareservin vuoksi. Tietyissä ammattiryhmissä on kuitenkin vaikeuksia löytää osaajia maakunnan eri osiin, esimerkkeinä lääkärit, sairaanhoitajat, bioanalytiikot, sosiaalityöntekijät, puheterapeutit, opettajat ja myyntineuvottelijat. Työtilaisuuksia avautuu myös useille rakennusalan ja teknologiateollisuuden ammattilaisille. Kaikkiaan mittavat eläköitymiset työelämästä edellyttävät koulutuksen suuntaamista maakunnan perustoimialoille: metsäklusterin ammatteihin, teknologiateollisuuteen, koulutus- ja tietointensiivisiin tehtäviin sekä hyvinvointipalveluihin. Väestön ikääntymisen myötä laadukkaiden ja kustannustehokkaiden hyvinvointipalveluiden järjestäminen on merkittävä julkistalouden haaste.

Haasteista merkittävin on erittäin korkea työttömyys, joka on edelleen valtakunnan neljänneksi vaikeinta. Kehittämistoimin vaikutetaan osaamisen vahvistumiseen, työllistymismahdollisuuksien laajentumiseen ja yrittäjyyden voimistumiseen. ”Toimivat työmarkkinat – osaajia ja työpaikkoja Keski-Suomeen” -ohjelman toteutusta jatketaan tavoitteiden mukaan.

Tutkimus- ja kehittämistyö suuntautuu koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden erityisosaamiseen, elinkeinoelämän innovaatioihin sekä valtakunnallisille osaamiskeskuksialueille. Valtakunnallista ja kansainvälistä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta pyritään saamaan maakuntaan nykyistä enemmän. Kehittämistoiminnassa korostetaan uusia innovaatiota sekä tutkimustiedon soveltamiseen liittyviä kokeiluja.

Tutkimustietoa hyödynnetään aluetalouteen positiivisesti vaikuttavan innovaatiokeskittymän rakentamisessa, jossa monialainen ja -tasoinen koulutus sekä elinkeinoelämä muodostavat kehittämissuuntautuneen verkoston. Toimijoita kannustetaan hallittuun riskinottoon. Tutkimus- ja kehittämistyötä suunnataan entistä enemmän pk-yrityssektorin hyödyksi.

Ympäristönsuojelun isot haasteet kohdistuvat ilmastomuutoksen hidastamiseen, luonnon monimuotoisuuden ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilyttämiseen sekä vesiensuojeluun ja -hoitoon. Maakuntakaavoituksella varaudutaan uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämiseen maakunnassa.

Keski-Suomi sijaitsee valtakunnan keskiössä, ja se edellyttää toimivia liikenneyhteyksiä. Valtatie 4:n ongelmat Vaajakoskella ja Jyväskylän pohjoispuolisella tieosuudella ovat korostuneet. Maakunnassa tehdään tiivistä yhteistyötä niiden maakuntien kanssa, joiden alueella VT 4 sijaitsee. Maakunnassa kiirehditään erityisesti VT 4:n rakentamis päätöstä Kirrin ja Äänekosken välisellä osuudella. Valtatie 9:n parantaminen Pohjois-Savon suuntaan on liikennesolmuja avaava kehittämiskohde.

Raideliikenteen kehittämissuunnaksi on valittu Tampereen kautta pääkaupunkiseudulle kulkeva linjaus. Rataosalle edellytetään kaksoisraidepariin investoimista radan läpäisykapasiteetin parantamiseksi ja henkilöliikenteen kehittämiseksi. Myös Äänekosken - Haapajärven rataosuus odottaa hankkeen loppuun saattamiseksi lisärahoitusta.

Lentoliikenteen ongelmat ovat korostuneet entisestään vuoden 2011 loppupuolella Finnairin ilmoitettua vetäytymisestään Jyväskylän reittilennoilta. Korvaavat lentoyhteydet Jyväskylän ja Helsingin välillä käynnistetään 30.10.2011 ilman katkosta, operaattorina toimii Flybe. Suorat lennot Jyväskylästä Tallinnaan käynnistyvät maaliskuussa 2012.

Keski-Suomen maakuntakaava osoittaa alueita tulevia tarpeita varten muun muassa asumiseen, työpaikoille ja palveluille. Keski-Suomessa on voimassa kaksi lainvoimaista maakuntakaavaa: varsinaisen Keski-Suomen maakuntakaava sekä Jyväskylän seudun jätteenkäsittelykeskusta käsittelevä 1. vaihemaakuntakaava. Etenemässä on myös Keski-Suomen 2. vaihemaakuntakaava (Poski), joka kä-

sittelee pohjaveden suojelun ja kiviainesten käytön yhteensovitusta. 3. vaihemaakuntakaava (Turva) käsittelee turvetuotantoa ja suoluontoa sekä tuulivoimaa. Uusimpana on käynnistetty 4. vaihemaakuntakaavan (Paikko) laadinta, jolla päivitetään Keski-Suomen maakuntakaavan kaupallinen palveluverkko, osoitetaan puolustusvoimien alueiden melu- ja suoja-alueita sekä päivitetään virkistystoimintojen alueet.

Syksyllä 2011 tulevien vuosien talousnäkymät ovat hyvin epävarmat. Useassa maassa julkinen sektori on voimakkaasti velkaantunut ja vaimentuneet tuotanto-odotukset ennakoivat kaupan ja kasvun hiipumista. Työllisyyden odotetaan kuitenkin hieman kohenevan myös meillä, mutta kasvu jää hitaaksi. Erittäin vaikea haaste Keski-Suomessa on erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömien suuri määrä. Tuleville vuosille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on paljolti kiinni kansainvälisestä talouskehityksestä. Jos uusi taantuma ei toteudu ja vienti kasvumarkkinoille säilyy hyvänä niin tuotannolle, työpaikoille ja yritystoiminnalle asetetut tavoitteet ovat saavuttavissa ja hyvässä tapauksessa ne ylitetään.

	TOTEUTUMA 2009/2010	TAVOITE TOTSU 2012	TAVOITE MAO 2014
VÄESTÖ			
väestö	273 637	276 000	280 000
nettomuutto, osuus väestöstä (%)	0,13	0,20	0,25
KOULUTUSTASO			
tutkinnon suorittaneiden osuus (%)	67	68	71
korkea-asteen suorittaneiden osuus (%)	26	27	30
TUOTANTO JA YRITYSTOIMINTA			
toimipaikkojen määrä	16 274	16 600	17 000
arvonlisäys asukasta kohti (koko maa = 100)	84	85	86
TYÖMARKKINAT			
työllisyysaste (%)	63,9	65,5	67,0
työttömyysaste (%)	9,9	10,0	8,7
työpaikat	110 261	110 500	111 000

Mittarit maakuntaohjelman 2011— 2014 tavoitteille.

3. ARVIO VUODEN 2011 TOTEUTTAMISSUUNNITELMAN EDISTYMISESTÄ

Keski-Suomen maakuntaohjelman toteuttamisessa vuosina 2011 – 2012 painotettiin uudistuvia perustoimialoja ja viennin kasvua, liikenneyhteyksien parantamista sekä kestäväää energiatuotantoa.

Neuvottelutavoitteet ministeriöiden kanssa olivat:

1) **Bioenergiakeskus:** alan osaamista, tutkimusta ja tukipalveluita tuottava keskus yritys-toiminnan tarpeisiin

2) **Äänekosken biodieselilaitos:** kansallinen valinta EU-sopimuksen mukaisen biopoltonesteen osuuden lisäämiseksi liikenteen polttoaineissa

3) **”Arvoitusten Päijänne”:** Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen merkittävien järvialue hyödyttämään kestävästi virkistys- ja matkailukäyttöä sekä

4) **Liikenneyhteydet ja erilliskohteet.**

Saarijärvellä toimiva **Bioenergiakeskus** on kehittynyt tavoitteen suuntaisesti. Se kokoaa alan kansallista huippuosaamista (VTT, Jyväskylän yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu) ja yrityksiä edistämään bioenergian hyödyntämistä. Yhteistyössä on mukana myös II asteen koulutusorganisaatio (Pohjois-Suomen koulutuskuntayhtymä). Toiminnan kehittämisessä keskityttiin energiatuotannon osaamiseen, kattilasteaukseen ja biomassavarojen kestäväään käyttöön. Bioenergiakeskus on rakentunut merkittäväksi alan kehittämissympäristöksi maakunnassa ja osin myös valtakunnallisesti. Bioenergiakeskus on verkostoitunut hanketoiminnassaan merkittävien eurooppalaisten korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Bioenergiakeskuksen ja sen verkoston investointiohjelma oli noin 8 miljoonaa euroa. Vuosille 2011 – 2012 tavoitteena oli 3,5 miljoonaa euroa keskuksen tutkimus- ja tuotekehityspalveluiden tarjonnan kehittämiseen. Tällä hetkellä keskus työllistää 15 henkilöä.

Jo pelkästään investointipäätöksiä on alueelle tehty 3 miljoonan euron edestä. Uusi kattilasteauslaboratorio valmistui maaliskuussa 2011 ja siitä lähtien ollut yritysten käytössä.

Äänekoski–Haapajärvi -ratainvestoinnilla ja terminaalien rakentamisella tavoiteltiin bioenergiaklusterin toimintaedellytysten paranemista. Rataosan liikennöitävyyttä on parannettu Äänekosken ja Saarijärven välillä, sitä vastoin Saarijärveltä pohjoiseen suuntautuva osa on edelleen toteuttamatta. Terminaaleista käynnissä on Pihtiputaan bioterminaali. Sen toimintaa on kehitetty yhteistyössä VTT:n kanssa. Koska Äänekoski-Haapajärvi -rataosuuden korjaus ei ulottunut Pihtiputaalle asti, terminaali rakennettiin VT 4 läheisyyteen. Saarijärven bioterminaalista tehtiin kannattavuusselvitys, jonka perusteella suunnitellusta terminaalin rakentamisesta Kolkanlahteen luovuttiin.

Äänekoskelle tavoitellun Metsäliiton ja Vapon **biodieselilaitoksen** sijoituspaikaksi on vahvistunut Kemin Ajos. Toteuttamissuunnitelman tavoite ei toteutunut. Biodieseltehtaan sijoituspaikkana tarkasteltiin loppuvaiheessa kahta vaihtoehtoa: Kemiä ja Äänekoskea. Yhtiöiden mukaan meren äärellä sijaitseva Kemin Ajos osoittautui tarkastelussa edulliseksi sijoituspaikaksi logististen etujensa vuoksi niin raaka-aineen kuin lopputuotteidenkin näkökulmasta.

Arvoitusten Päijänne -hanke käynnistyi esiselvityksellä, jonka rahoittivat Päijät-Hämeen liitto ja Keski-Suomen liitto. Tavoitteena oli elinkeinolähtöinen ja erityisesti matkailun tarpeet huomioon otta-va suunnitelma koko Päijänteen järvialueen toimijoille. Esiselvitys edellyttää vielä jatkotarkasteluja alueen matkailukeskusten osallistumisesta ja yhteistyön tiivistämisestä Päijänne-teeman alle. Päijänteen luontokeskuksen toteutettavuussuunnitelmaan ei rahoitusta ole saatu.

Kehitettävät liikenneyhteydet ja erilliskohteet

Äänekoski – Haapajärvi -rataosa ja terminaalit
Rataosan parantamistyöt Äänekosken ja Saarijärven välillä ovat parhaillaan käynnissä, mutta Saarijärven ja Haapajärven välisen osuuden parantaminen odottaa edelleen lisärahoitusta. Ratayhteyteen liittyvät terminaalit ovat toteuttamatta.

VT4 Kirri – Äänekoski -tieosuus moottoritieksi,

1. vaihe Kirri – Tikkakoski

Kirrin ja Tikkakosken välisen osuuden tiesuunnitelmaa ollaan laatimassa. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan tieosan toteuttamiseen ei olla osoittamassa rahoitusta vuodelle 2012.

VT4 Äänekoskelta pohjoiseen ohituskaista- ja keski-kaideosuuksien parantaminen ja lisärakentaminen. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan tieosalle ei olla osoittamassa rahoitusta vuodelle 2012.

VT 9, liikenneturvallisuusinvestointi Muuramessa (Velkapohja – Verkkoniemi) ohituskaistan parantaminen Jämsässä (Patalahti), Himoksen eritasoliittymä sekä VT9 ja VT13 eri-tasoliittymä. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan tieosalle ei olla osoittamassa rahoitusta vuodelle 2012.

Perustienpidon rahoituksen turvaamista ja suunnitteluvälmiuden nostamista edellyttävistä kohteista ovat käynnistyneet:

- valtatie 18 yleissuunnittelu välillä Multia – Ähtäri (osana NECL II –hanketta)
- valtatie 13 kehittämiselvityksen laatiminen yhteysvälillä Äänekoski (vt 4) – Kokkola.

Lisäksi kantatie 58 tiesuunnittelu Multian kirkonkylällä on edennyt yhdessä samaan aikaan tapahtuvan asemakaavoituksen kanssa.

Seuraavat hankkeet eivät ole edenneet:

- VT24, Harjunsalmi-maakunnan raja
- KT56, Jämsä – Mänttä
- KT58, Keuruu – Kinnula (Multian keskusta)
- KT 77, Sininen tie, Viitasaari – Keitele

Erilliskohteena olleen Eteläportin kaupan keskuksen alkuperäistä suunnittelulaajuutta on pienennetty. Kohde sisältyy valmisteilla olevaan 4. vaihemaakuntakaavaan. Pitkän aikavälin tavoitteena olleen nopean ratayhteyden Jyväskylä-Helsinki alustava tarveselvitys on valmistunut ja neuvottelut seuraavasta suunnitteluvaiheesta ovat käynnistyneet.

4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN

Maakuntaohjelma muodostuu neljästä kehittämis-kokonaisuudesta: [1] menestyvä yritystoiminta, [2] osaamisella menestykseen [3] hyvinvoiva kansalainen ja [4] vetovoimainen toimintaympäristö.

4.1 Yritystoiminnan kehittäminen

Yritysten kehittämisen johtoryhmän (Y-jory) esittää kolmea linjausta elinkeinopalveluiden ja kehittämisrahoituksen suuntaamiseksi: julkinen tuki kohdistetaan yritysten kilpailukyvyyn ja kansainvälistymisen kehittämiseen, kehittämisapparaatti muutetaan aidosti yrityslähtöiseksi ja rahoitusta siirretään hankehallinnosta yrityksille.

Keski-Suomessa otetaan käyttöön Y-joryn esittämät toimenpiteet, joita ovat:

1) **Hankerahoituksen uudistus.** Tavoitteena on rahoittaa vain yrityksiä hyödyttäviä hankkeita. Hankkeilta vaaditaan ennen rahoituspäätöstä arvio yritysvaikutuksista. Hankkeiden päättymisen jälkeen arvioidaan tulokset. Hankkeissa seurataan hankkeen tuloksellisuutta ja hankerahoitusta kohdennetaan tuloksellisuuden perusteella.

2) **Yritysetelit käyttöön.** Tavoitteena on keventää pienten yritystukien myöntämistä. Setelit myöntää paikallinen kehittämissyhtiö yhteisesti valmistelujen kriteerien perusteella. Esitetyn pienimuotoisen kehittämisavustuksen määrä on enimmillään 30 000 euroa. Esitys edellyttää muutoksia yritystukilainsäädäntöön.

3) **Yrityksille henkilökohtainen yritysneuvoja.** Tavoitteena on, että yritys valitsee oman yrityskohdallisen neuvojan, jolla on halu ja kyky kehittää yritystä. Vastuutahoina ovat kehittämissyhtiöt ja ELY-keskus.

Keski-Suomessa jatketaan **luovan talouden** toimijaverkoston kokoamista. Tavoitteena on pysyvä luovan talouden edistämisen rakenne määräraikaisten projektien sijaan. Toiminta edellyttää pitkäjänteistä sitoutumista.

Varmistetaan luovan alan yrittäjyyttä tukevien erikoispalveluiden jatkuvuus ja saatavuus koko maakunnan alueella. Kehitetään luovan alan yrityspalveluiden monikanavaista jakelua.

Matkailun kehittäminen Keski-Suomessa perustuu vetovoimaisiin matkailukeskuksiin. Matkailukeskusten kehittämiseksi on tehty laajat yleissuunnitelmat (master plan), joita toteutetaan yhdessä muiden maakunnan kehittäjien ja rahoittajien kanssa. Edistetään matkailuyritysten kansainvälistymistä ja matkailupalveluiden vientiä. Oteetaan suunnittelussa huomioon erityisesti Venäjältä maakuntaan tulevat matkailijat.

Selvitetään edellytykset kulttuurimatkailun palvelutuotannon kehittämiseksi.

4.2 Osaamisen vahvistaminen

Jatketaan Toimivat työmarkkinat 2007 – 2013 -ohjelman toimenpiteitä suunnitellusti. Ohjelman tavoitteissa painottuvat nuorten koulutuksen nivelvaiheet ja syrjäytymisen ehkäisy, yrittäjyyden uudet muodot sekä työvointivointi. Ennakoivasta työotteesta kehitetään malli pohjustamaan maakunnassa tehtävää tulevaisuustyötä. Jatkuva ennakointityö ulotetaan kaikkien seutujen tehtäväksi. Maakunnallinen ennakointi kehittyy ylimaakunnallisena yhteistyönä Pirkanmaan ennakointiverkoston kanssa.

Työllisyysasteen nostaminen edellyttää valtion ja kuntien määrärahojen keskittämistä ja uusien toimintamallien käyttöönottoa koulutetun osaamisreservin työllistämiseksi. Nuorten työllisyyteen suunnataan erityishuomiota mm. nuorisolain veloitteiden toteuttamiseksi maakunnassa. Tavoitteena on koulupudokkuuden nollatoleranssi kaikissa koulutuksen nivelvaiheissa. Toimintamalli edellyttää Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Keski-Suomen liiton kehittämisrahoituksen koordinoitua sekä yhteistyötä kuntien kanssa. Etsitään ratkaisua myös opetussuunnitelmasta poikkeavista opetusmenetelmistä sekä kokeilevista malleista koko ikäluokan kouluttamiseksi.

Suositaan viranomaisten hankehakujen yhteydessä uusien työllistämismallien käyttöönottoa ja innovatiivisia koulutus- sekä harjoitteluratkaisuja. Tavanomaisen toiminnan tukemisesta siirrytään aidosti pysyvien toimintamallien kehittämiseen.

Koulutusta uudistetaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU) ja työvoiman tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen läpäisyä parannetaan ja mm. ammattikorkeakoulun opiskelijoille tarjotaan tehostetusti harjoittelupaikkoja koko maakunnan alueelta. Koulutustarjonnan ja työvoiman kysynnän kohtaantoa parannetaan koulutusorganisaatioiden ja työelämän suoria keskusteluyhteyksiä luomalla. Nuorisoasteen ja aikuiskoulutuksen yhteismitoituksen edistämiseen vaikutetaan KESUn jatkovaiheissa. Toisen asteen yhteistyötä ja verkostoa kehitetään, jotta nuoren ei pääsääntöisesti tarvitse muuttaa toiselle asteelle siirtyessään pois kotoaan. Perusasteen koulutuksen aitoja työelämäkokemuksia on lisättävä ja opinto-ohjausta päivitettävä työelämätiendon osalta. Luovien alojen koulutussisältöjä kehitetään niin, että alojen peruskoulutukseen sisällytetään erityisesti luovan alan yrittäjyyteen liittyviä erityistaitoja.

Yrittäjyyttä edistetään maakunnan yhteisen yrittäjyyskasvatuksen kehittämissuunnitelman kautta. Hankitun osaamisen tunnustamiseen ja yrittäjyysopintojen jatkumoon etsitään ratkaisuja. Uuden yrittäjyyden syntymistä vauhditetaan innovatiivisilla ja yhteisöllisillä ratkaisulla sekä fyysisillä ja virtuaalisilla kohtaamisilla. Havaittuihin ongelma-kohtiin: omistajanvaihdokset, sijaistaminen sekä ensimmäisen työntekijän palkkaaminen sekä koulutus, suunnataan toimenpiteitä. Myös maahanmuuttajien yrityspalveluihin kiinnitetään erityishuomiota.

Keski-Suomen ennakkointiprosessissa jatketaan pilottina alkanutta luovan talouden ennakkointia ja tulosten mukaisesti reagoidaan luovan alan työllisyystarpeisiin. Keski-Suomen liitto osallistuu ELY-keskuksen kanssa joka toinen vuosi kulttuurin ja luovan alan toimijoiden toimintaedellytysten arviointiin.

4.3 Hyvinvoiva kansalainen

Keski-Suomen hyvinvointistrategia 2020 linjaa maakunnan hyvinvoinnin tavoitteet myös vuosille 2012 – 2013. Hyvinvointistrategian toteutuminen edellyttää maakunnan toimijoilta yhteistä tahtotilaa ja sitoutumista strategian toimeenpanoon.

Selvitetään uusia koulutusmalleja, joiden avulla varmistetaan osaavan työvoiman saanti. Huolehditaan siitä, että koulutussisällöt vastaavat työelämän vaatimuksia ja, että koulutuksen jälkeen nuorilla on mahdollisuus välittömästi siirtyä työelämään. Tämä edellyttää työelämäharjoittelua jo koulutuksen aikana sekä opiskelijan aitoa motivaatiota kehittää osaamistaan valitsemallaan alalla.

Edistetään laaja-alaisen hyvinvoinnin käsitettä kuntien palveluiden suunnittelussa ja strategioissa. Sisällytetään hyvinvointikäsitteeseen perinteisen sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muut kunnan toimialat kuten kulttuuri, liikunta, kaavoitus, yrittäjyys jne. Maakunnan liitto seuraa ja perus- ja seutukunnat osaltaan vastaavat toteutuksesta.

Koordinoidaan paremmin maakunnassa toteutuvia hyvinvointihankkeita ja varmistetaan, että hankkeet tukevat toisiaan eivätkä kilpaile keskenään. Koordinaation tavoitteena on lisätä hankkeiden vaikuttavuutta ja sitä kautta hyvinvointia. Käynnistetään innovatiivisia kokeiluhankkeita etenkin koulutuksen ja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon alueella.

Hyvinvointistrategian toimeenpanoon liittyy myös 1-2 kertaa vuodessa järjestettävä hyvinvointifoorumi, jossa hyvinvointialan toimijat tapaavat toisiinsa ja voivat vaihtaa kokemuksia hyvistä käytännöistä ja uusista toimintamalleista. Toiminnan tarkoituksena on saada liikkeelle uusia innovatiivisia kokeiluja sekä levittää jo olemassa olevia malleja.

Parannetaan keskisuomalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia luomalla uusia vaikuttamisen kanavia: mm. hyvinvointihubeja, jotka kokoavat yhteen hyvinvointialan järjestöjä ja aktiivisia kansalaisia. Hubien toiminnassa otetaan huomioon myös kulttuurin hyvinvointivaikutukset, ja mahdollistetaan yhteisölliset, nopean laajakaistayhteyden mahdollistamat, monikavanasesti jaettavat kulttuurikokemukset (esim. konsertit, teatteriesitykset, elokuvat jne.)

Maakunnallinen liikunta- ja urheilustrategia tulee linjaamaan valmistuessaan maakunnan liikunnan kärkikehittämiskohteet.

Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneselvityksen tavoite oli löytää Keski-Suomen asukkaita parhaiten palveleva sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämismalli. Tavoitteeseen sisältyi perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon saumaton yhteistyö uuden terveydenhuoltolain edellyttämällä tavalla sekä yhteistoiminta sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden tasolla puitelain muutoksen mukaisesti. Hanke tavoitteli myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden painopisteen siirtoa kansalaisten omatoimisuuden tukemiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon monitoimijaisuuden lisäämistä sekä kaiken kaikkiaan sosiaali- ja terveydenhuollon resurssien entistä parempaa hallintaa. Palvelurakenteen kehittämiseen yhdistetään luovan alan osajien menetelmäosaamista.

Selvityksessä esitetään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden organisoimista neljällä alueella: Pohjoisen Keski-Suomen sote-kuntayhtymä, Keski-Suomen Keski-Suomen sote-kuntayhtymä, Eteläisen Keski-Suomen vastuukuntamalli (Jämsä) sekä Jyväskylän vahvan kunnan malli.

Mikäli ehdotus palvelumalliksi hyväksytään kunnissa, alkaa selvityksen toimeenpano. Tehtävänä on:

- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudelleenorganisoiminen
- perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio kolmella alueella Keski-Suomessa
- yhteispäivystyksen järjestäminen
- tietoteknologian edistäminen
- aluemallikokeilun käynnistäminen
- lasten ja perheiden perus- ja erityispalveluiden integraatiohanke
- kuntoutuksen kokonaisuuden kehittäminen
- henkilöstörakenteen muotoilu ja osaamisen varmistaminen.

4.4 Vetovoimainen toimintaympäristö

Keski-Suomen ELY-keskuksen rahoitusmahdollisuudet liikenneinvestointien toteuttamiseen ovat erittäin rajalliset. Väylästä alati kallistuva ylläpito syö investointivarat käytännössä olemattomiin.

Keski-Suomeen on maakunnan kuntien ja EU-ohjelmien rahoituksen turvin rakennettu alan viimeisellä teknologialla varustettua **Bionergiakeskusta**. Sen valtakunnallista asemaa yrityslähtöisenä soveltavan tutkimuksen ja osaamisen keskuksena tulee vahvistaa edelleen osoittamalla resursseja keskuksen kehittämiseen. Tärkeitä kehittämiskohteita ovat bioenergia-alan yrittäjyyden ja alan kansainvälisen koulutusviennin kehittäminen.

Keski-Suomi on mukana valtiovarainministeriön valtakunnallisessa **yhteispalvelujen etäpalvelupilotissa**. Maakunnan 12 kuntaa selvittävät valtion alue- ja paikallispalveluissa uutta palvelukanavaa: videoneuvotteluyhteyttä.

Tavoitteena on saada maakuntakeskukseen keskittyvien valtionpalvelujen rinnalle julkishallinnon paikallispalvelut maakunnan joka kuntaan. Etäpalvelupilotti mahdollistaa myös useamman kunnan yhteisten kuntapalveluiden kehittämisen ja työnjaon.

Turvetuotannon ja metsätalouden vesiensuojelutason kehittämishanke TASO on saatu monien vaiheiden jälkeen vihdoinkin käyntiin. Vesistöjen hyvästä kunnosta huolehtiminen edellyttää laajaa yhteistyötä, sitoutumista ja resursointia useiden toimijoiden ja organisaatioiden kesken.

Rautalammin ja Konneveden kuntien alueella sijaitseville Kalajavuoren, Enonniemen sekä Etelä-Konneveden alueille suunnitellaan kansallispuistoa. Esiselvitys on valmistumassa. Maa-alue on noin 1 500 hehtaarin kokoinen luonnonsuojelualue, joka kuuluu Natura-alueen piiriin. Lailla valtion maille perustettavien kansallispuistojen tulee olla vähintään 1 000 hehtaarin kokoisia. Alueelle on suunniteltu aiemmin muun muassa retkeilyaluetta, mutta sijainti luonnonsuojelualueella on kannustanut kuntia selvittämään kansallispuiston statuksen hakemista ympäristöministeriöltä.

Kehitetään kulttuuriympäristöjen ja kulttuurihistoriallisten kohteiden arviointia ja hyödyntämistä luovan talouden näkökulmasta, esimerkiksi luovan alan yrittäjyyden, kulttuurimatkailun, kulttuuritahtumien, kansalaisten omaehtoisen, yhteisöllisen kulttuuritoiminnan, ja kulttuuripalvelujen monikanavaisen jakelun mahdollistajina (esim. nopea laajakaistayhteys mahdollistaisi konserttien, teatteriesitysten ym. kulttuurielämysten jakelun).

4.5 Rahoituksen kohdentaminen

EU-ohjelmat

Nykyinen EU-ohjelmakausi päättyy vuonna 2013. Tavoitteena kahdelle viimeiselle vuodelle on EU-ohjelmien täysimääräinen toteuttaminen. Länsi-Suomen EAKR -ohjelman rahoituksesta noin puolet kohdennetaan yritysten liiketoiminnan kasvuun ja kansainvälistymiseen. Toinen tärkeä painopiste on innovaatioympäristöjen kehittäminen. Yritysten toimintaympäristöä tukevia hankkeita voidaan käynnistää vain muutama. ESR -ohjelmassa painopisteenä on työmarkkinoille pääsy, syrjäytymisen ehkäiseminen, osaamisen vahvistaminen ja yrittäjyys. Rahoitusta työperäistä maahanmuuttoa edistävistä toimenpiteistä vähennetään. Maaseudun kehittämisohjelmassa etusijalla ovat hajautettua energiahuoltoa ja maaseudun palveluita kehittävät hankkeet.

Vuonna 2012 käynnistyy seuraavan ohjelmakauden käytännön valmistelut, esimerkiksi eri EU-ohjelmien luonnostelu. Valmistautuminen edellyttää aktiivista vaikuttamista Suomen rakennerrahastopolitiikan painotuksiin. Tavoitteena on, että Saarijärven-Viitasaaren seudun erityisasema Suomen EU-liittymissopimuksen mukaisena harvaan asuttuna alueena jatkuu myös uudella ohjelmakaudella.

Erityisohjelmat

Maakunnan kehittämisrahan määrä vähenee. Tämä tarkoittaa väistämättä leikkauksia kansallisten kehittämisohjelmien eli osaamiskeskusohjelman sekä koheesio- ja kilpailukykyohjelman toteutuksessa. Ns. vapaalla maakunnan kehittämisrahalla voitaneen toteuttaa maakunnallisia hankkeita erittäin rajoitetusti.

4.6 Valtion rahoitusta tarvitsevat kohteet

Keski-Suomen kehittämiseksi valtakunnallista rahoitusta tarvitaan seuraaville kahdeksalle kehittämiskokonaisuudelle. Toimenpiteet kohdentuvat työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä puolustusministeriön vastuualueille.

4.6.1 Liikennepoliittiseen selontekoon ehdotettavat kärkihankkeet

Keski-Suomen liitto on esittänyt liikenne- ja viestintäministeriölle palautteenaan liikennepoliittisen selonteon valmisteluun, että seuraavat valtakunnallisesti merkittävät hankkeet/toimenpiteet tulee sisällyttää selontekoon toteutettavaksi vuosina 2012–2015:

- Valtatien 4 parantaminen välillä Jyväskylä-Oulu, mihin sisältyy Keski-Suomessa:
 - Kirri-Äänekoski -osuuden moottoritieksi parantaminen, 1. vaihe Kirri - Tikkakoski
 - Äänekosken pohjoispuolisten ohituskaista- ja keskikaista-osuuksien parantaminen
- Valtatie 4 Vaajakosken kohta; moottoritien jatkaminen Haapalahdesta Kanavuoreen
- Äänekoski-Haapajärvi -rataosan parantaminen Saarijärveltä Haapajärvelle
- Nopea ratayhteys Jyväskylästä Helsinkiin; rataosuuden Jyväskylä-Orivesi kaksiraiteistamisen yleissuunnittelu
- Perustienpidon rahoitustason nostaminen välttämättömien pienten alueellisten investointien toteuttamiseksi sekä selonteossa mainittuja investointikohteita pienempien keskisuurten hankkeiden rahoituksen järjestäminen siten, että toteutumattomien hankkeiden kertymää voidaan purkaa.

Ministeriölle annetussa palautteessa kiinnitettiin huomiota myös Jyväskylän ja Helsingin välisen lentoliikenneyhteyksien turvaamisen välttämättömyyteen. Lisäksi korostettiin alempiluokkaisen liikenneverkon kunnan heikkenemiseen ja haja-asutusalueiden joukkoliikennepalveluiden supistumiseen liittyviä vakavia uhkia.

4.6.2 Suuntana Keski-Suomen innovaatiokeskittyminen

Keski-Suomella ja Jyväskylän seudulla on hyvät valmiudet olla kansallisesti ja kansainvälisesti verkottunut, vahva innovaatiokeskittyminen. Jyväskylän yliopiston Agora Center on valmistellut tiekarttaa innovaatiokeskittymän rakentamiseksi. Tässä vaiheessa tehtävänä on

- varmistaa yhteinen tahtotila
- kirkastaa eri toimijoiden roolit
- ratkaista innovaatiokeskittymän johtaminen
- kutsua ja sitouttaa yritykset yhteiseen innovaatioprosessiin
- valita painopisteet.

Vahvan innovaatiokeskittymän suurimpia haasteita Keski-Suomelle on tuottaa lisää kansainvälisesti toimivia kasvuyrityksiä. Esimerkiksi aloittavien yritysten pääomarahoituksessa, vientiyritysten tarvitsemassa osaamisintensiivisissä palveluissa ja avoimissa kehitysympäristöissä on puutteita, joihin keskittymän rakentamisvaiheessa on löydettävä ratkaisut. Julkiset koulutuspalvelut ja yleinen toimintaympäristö ovat jo hyvää kansallista tasoa. Konseptiin niveltyy vahva kehittämissyhtiöiden verkosto.

Innovaatiokeskittyminen ei ole vain kaupunkialueen asia. Varsinkin käyttäjä- ja käytäntölähtöinen innovaatiotoiminta palvelee niin kaupunkia kuin maaseutua.

Viestinä työ- ja elinkeinoministeriölle on, että Keski-Suomi haluaa olla Suomen innovaatiokeskittymien rakentajien etujoukoissa. Ehdotukset ministeriölle kehittämistoimenpiteistä ja rahoituksen suuntaamisesta valmistuvat prosessin edessä vuoden 2012 puolella.

Innovaatiokeskittymän rakentaminen liittyy Suomen hallitusohjelman mukaiseen, kasvua vahvistavaan kaupunkisopimukseen. Esiityksenä työ- ja elinkeinoministeriölle on, että maakuntien liitot kutsutaan sopimusapuoleksi sekä näihin kasvusopimuksiin että maankäyttöä, asumista ja liikennettä ohjaaviin aiesopimuksiin.

4.6.3 Laajakaista kaikille

Valtioneuvoston ”Laajakaista kaikille” -hankkeen toteutus ontuu rahoituksen niukkuuden vuoksi. Maakuntien laajakaistaverkkojen tukeen osoitettiin 63 miljoonaa euroa valtion rahoitusta ja 25 miljoonaa euroa EU-rahoitusta. Kesällä 2010 suoritetun investointitukihakukierroksen jälkeen Keski-Suomelle osoitetut valtion tukivarat ylitettiin. Myöhemmille vuosille ohjelmoidut kuntien hankkeen jäävät ilman lain (1186/2009) lupaamaa tukea ellei Keski-Suomen tukivaroja lisätä.

Valtioneuvostolle toimitetun maakunnan hankeohjelman mukainen lisärahoitustarve on 9,1 miljoonaa euroa.

Hankkeen tavoitteena tulee olla 100 Mbit/s kuituverkon rakentaminen. Liikenne- ja viestintäministeriön on laajakaistahankkeen edistämisen kanssa samanaikaisesti huolehdittava siitä, että teleoperaattoreille annetusta peruspalveluvelvoitteesta pidetään kiinni. Kupariverkkoyhteyksiä ei tule purkaa ennen kuin laajakaistahanke on toteutettu.

Valtiovallan on otettava selkeästi suurempi vastuu laajakaistahankkeessa kunnille osoitetuista kustannuksista ja velvoitteista. Kaupallisesti toteutuviksi suunnitelluilla alueilla verkot eivät toteudu läheskään selonteon olettamalla tavalla. Kunnille on syntymässä myös näillä alueilla kohtuuttomia kustannuksia ja valtiovallan tulee määritellä tuettavat alueet nykykyistä laajemmiksi.

Asiakkaan omavastuuosuus on nousemassa paikoin kohtuuttomaksi ja siten vähentämässä kiinnostusta laajakaistan hankkimiseen. Valtion tulee huolehtia ja edistää sitä, että tuloksena syntyy aito open access -periaatteen mukainen tietoliikenneverkko, jossa valtio, kunnat ja muut palveluntarjoajat tulevat tarjoamaan laadukkaita palveluita.

4.6.4 Perustetaan Koulutuksen arviointikeskus Jyväskylään

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleman Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksen (13.9.2011) mukaan Suomeen perustetaan Koulutuksen arviointikeskus vuoden 2014 alusta. Arvioinnilla saatua tietoa käytetään opetuksen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen.

Keski-Suomen liitto on valtion alueellistamistoiimiin liittyvissä kannanotoissaan toistuvasti esittänyt kyseisen arviointikeskuksen sijoittamista Jyväskylään. Koulutuksen arviointi on nykyisin hajautettua. Arviointeja tehdään Koulutuksen arviointineuvostossa ja Korkeakoulujen arviointineuvostossa sekä Opetushallituksessa. Yliopistot osallistuvat toimintaan. Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö toimii opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä Helsingissä ja Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö Jyväskylän yliopistossa erillisenä laitoksena. Perustettavaan keskuksen on tarkoitus koota edellä esitetyt toiminnot.

Jyväskylään perustettava Koulutuksen arviointikeskus voi tukeutua alueen vahvaan ja poikkitieteelliseen arviointiosaamiseen, mahdollistaa hallinnon ja toiminnan riippumattomuuden sekä ylläpitää kiinteitä yhteyksiä koulutuskentän toimijoihin.

4.6.5 Varmistetaan koulutuksen aloituspaikkojen riittävyys maakunnan koulutusorganisaatioissa

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman valmistelussa Keski-Suomen koulutusorganisaatioiden aloituspaikat uhkaavat vähentyä lähivuosina merkittävästi. Vähennyksesitykset kohdistuvat erityisesti ammatilliseen koulutukseen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun aloituspaikkoihin. Jyväskylän yliopiston aloituspaikkamäärä säilynee nykyisellä tasolla.

Keski-Suomessa useita vuosia jatkunut seudullinen ennakkointityö ei tue esitettyä kehitystä. Päinvastoin Keski-Suomen liiton ja ELY-keskuksen koorama ennakkointitieto sekä VATT:n työvoiman tarpeen ennakkointiaineisto tukevat aloittajapaikkamäärissä selkeitä lisäyksiä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmissä. Maakunnassa on jo tällä hetkellä vajuusta lääkäreistä, sosiaalityöntekijöistä, sairaanhoitajista, bioanalytikoista, puheterapeuteista jne. Keski-Suomi on koulutuksen maakunta, jossa koulutetaan monipuolisia osaajia koko maan tarpeisiin, esimerkiksi liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnassa Jyväskylän yliopistossa.

Keskisuomalaisessa koulutusmallissa on nähty, että koulutus liittyy konkreettisesti nuorten yhteiskuntatakuun ja nuorisolain velvoitteiden toteuttamiseen. Tavoitteena on saada nuoret mukaan maakunnan elinkeinojen ja julkisen sektorin rakentamiseen työntekijöinä – ei yksinomaan palveluiden käyttäjinä. Keski-Suomi ei hyväksy koulutuspaikkojen määrällisessä mitoittamisessa tarkastelua, jossa tarkastellaan yksinomaan koulutuksen saatavuutta suhteessa ikäluokan kokoon. Nykyisellään koulutuksen kysyntä on oikeassa suhteessa koulutuksen tarjontaan.

Maakunnan ammattikorkeakoulurakenteeseen liittyy myös verkostomaisesti toimiva Humanistinen ammattikorkeakoulu, jolla on toimipaikat Jyväskylässä ja Äänekoskella. Koulutuspaikkojen ulottumista etäämmälle maakuntakeskuksesta pidetään edelleen tärkeänä.

4.6.6 Tuetaan koulutusvientiä käytännön toimin

Valtioneuvoston koulutusviestistrategian tavoitteiden toteuttaminen edellyttää alueellisia liiketoimintalähtöisiä toimenpiteitä. Keski-Suomen koulutusvientiverkostolla on näyttöä ja kokemusta koulutusviennin osaamisesta. Kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi vientitoimenpiteet eivät voi keskittyä pääkaupunkiseudulle ja julkisten koulutusorganisaatioiden ympärille.

Käytännön toimenpiteenä ministeriöiden tulee toimia Suomeen saapuvien potentiaalisten asiakasryhmien vierailuohjelmien järjestämisessä niin, että myös Helsingin ulkopuolella olevilla toimijoilla, myös yrityksillä, on mahdollisuus päästä näissä esille.

Koulutuksen ja siihen liittyvien asiantuntijapalveluiden viennin tulee olla kannattavaa liiketoimintaa. Maakunnallinen toimintamalli rakentuu yritysauraksi, jossa verkoston kärkiyritys kanavoi maakunnassa olevan osaamisen asiakaslähtöisiksi ratkaisuiksi kansainvälisille asiakkaille.

4.6.7 Keuruun Pioneerirykmentti - merkittävä osaamiskeskus

Pioneerirykmentti sijaitsee Keuruulla ja on valtakunnallisesti merkittävin Pioneerialan osaamiskeskus.

Kasarmialueella työskentelee lähes 300 palkattua henkilöä ja joukko-osasto on Keuruun kaupungin toiseksi suurin työnantaja. Rykmentti kouluttaa vuosittain noin 1 000 varusmiestä. Maavoimissa palvelustaan suorittavien varusmiesten matkat ovat kohtuulliset. Varusmieskoulutus annetaan Keski-Suomen Pioneeripataljoonassa, joka tuottaa valtakunnallisia pioneerijoukkoja sekä raivaaja- ja suojeluyksiköitä maa-, meri- ja ilmavoimille.

Pioneer- ja suojelukoulu järjestää palkatun henkilöstön pioneer- ja suojelualan koulutusta sekä osallistuu aselajin tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Keuruun Pioneerirykmentin asema on Keski-Suomelle erittäin merkittävä myös aluetalouden näkökulmasta. Pioneerirykmentin toimintoja on kehitettävä ja edistettävä. Pioneerirykmentin ympäristö ja osaamistekijät mahdollistavat laajemmankin toiminnan alueella.

4.6.8 Kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen perustaminen Jyväskylän yliopistoon

Kyseessä on keskuksen perustamishanke, jonka resursoinnilla toteutetaan Kataisen hallituksen ohjelmassa esitetty kansalaisyhteiskunnan ja demokratian kehityksen systemaattisen ja pitkäjänteisen tutkimuksen tavoite. Keskus on selkeä jatkumo Jyväskylän yliopistossa suoritettulle alan tutkimukselle ja koulutukselle. Tutkimus- ja kehittämiskeskusella vastataan yhteiskunnallisiin haasteisiin, mahdollistetaan kansalaisyhteiskunnan tutkimuksessa tarvittava pitkäjänteisyys, koordinoidaan tutkimusta kansalaisyhteiskunnan nopeassa muutosvaiheessa sekä parannetaan Suomen mahdollisuuksia osallistua pohjoismaisiin, EU:n piirissä toteutettaviin ja muihin kansainvälisiin tutkimushankkeisiin. Keskus tehostaa tutkijakoulutusta valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Keskuksen perustamiseksi tulee osoittaa voimavarat tutkimusprofessorin, viiden yliopisto-tutkijan/tutkijatohtorin sekä tutkimuskoordinaattorin palkkaamiseen. Toimintaa ohjaamaan perustetaan johtoryhmä, jossa ovat mukana alan kansallinen ja kansainvälinen tieteellinen asiantuntemus sekä rahoittajien edustus. Tutkimusprofessuuria hoidetaan tällä hetkellä viisivuotisen lahjoitusprofessuurin varoin.

5. MAAKUNTIEN YHTEINEN NEUVOTTELUKYSYMYS

Keski-Suomi muodostaa oman yhteistoiminta-alueen. Maakunta on aluekehittämisen rakenteiltaan poikkeuksellisen yhtenevä. Keski-Suomen kehittämisestä päävastuussa olevat organisaatiot tukevat toiminnoissaan maakunnan omiin rajoihin. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Keski-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen Yrittäjät ry, Keski-Suomen kauppakamari jne. suuntaavat toimintansa maakunnan alueen elinkeinojen kilpailukyvyyn lisäämiseen, väestön elämänolojen ja hyvinvoinnin kehittämiseen sekä maakunnan saavutettavuuden parantamiseen.

Yhteistyörakenteissa Keski-Suomi suuntautuu lähes yksinomaan Länsi-Suomeen. Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmässä Keski-Suomi on osa Länsi-Suomen suuraluetta (NUTS2). Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmia toteutetaan yhdessä Länsi-Suomen maakuntien kanssa. Valtion aluehallinnossa Keski-Suomi on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta. Keski-Suomi on osa WFA-alueita (West Finland Alliance), joka hakee kansainvälisiä yhteistyökumppaneita Länsi-Suomen ja sen maakuntien kehittämiseen. Jyväskylän yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu ovat hakeutuneet tiivistyvään yhteistyöhön Tampereen yliopistojen ja Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa. Itä-Suomeen suuntautuvaa yhteistyötä Keski-Suomen maakunta tekee merkittävimmin Kuopion yliopistollisen sairaalan kanssa (erityisvastuualue), sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan KASTE-ohjelman toimeenpanossa sekä Työterveyslaitoksen Kuopion aluetoimipisteiden kanssa.

Keski-Suomen esitys neuvottelukysymykseksi:

LAGUNA – Yhteiseurooppalainen tieteen suurhanke Suomeen

Pyhäjärvellä sijaitseva Pyhäsalmen kaivos on ehdolla kokoluokaltaan 500 miljoonan euron Laguna-hankkeen sijoituspaikaksi. Alkujaan ehdolla oli seitsemän kaivosta tai maantietunnelia Englannissa, Espanjassa, Italiassa, Puolassa, Ranskassa, Romaniassa ja Suomessa, mutta tehdyissä selvityksissä parhaimmiksi vaihtoehdoiksi ovat osoittautuneet Pyhäsalmen kaivos ja Frejusin maantietunneli Ranskassa. Laguna-hanke toisi Pyhäsalmen kaivokseen tutkimuslaitteiston, joka mittaa auringon ytimessä, supernovissa ja maapallon ytimessä syntyviä neutriinohiukkasia. Lisäksi laitteella tehtäisiin tutkimuksia, joissa käytettäisiin Euroopan hiukkasfysiikan tutkimus-laitoksesta CERNistä lähetettävää neutriinosuihkua. Tutkimuksiin osallistuisi useita satoja tutkijoita ympäri maailman, joista osa paikanpäällä Pyhäjärvellä.

Suomella ja Pyhäsalmen alueella on tarjota loistavat olosuhteet ja osaaminen Eurooppaan syvälle kallon suojaan rakennettavalle tieteelliselle infrastruktuurille, joka palvelee kansainvälistä ja monialaista tutkimus- ja kehitystyötä. Kyseessä on 45 tiede- ja teollisuuspartnerin yhteishanke 13 maasta. Suomesta hankkeessa ovat mukana Jyväskylän, Oulun ja Helsingin yliopistot sekä Rockplan Ltd. Tutkimusympäristön rakentamisella uskotaan olevan vaikutusta myös pohjoisen Keski-Suomen yritystoiminnalle erityisesti kone- ja laitevalmistuksessa. Euroopan lisäksi yhteistyö mahdollistuu mm. Japanin, Yhdysvaltojen ja Venäjän kanssa.

Neutriinotutkimus on voimakkaasti kasvava tutkimusala, joka edellyttää mittausten tekemistä suurilla laitteistoilla syvällä maan alla. Tutkittavat hiukkaset ja ilmiöt ovat harvinaisia ja vaikeasti mitattavia. Pyhäsalmelle suunnitellulla laitteistolla on mahdollisuus saavuttaa tieteen peruskäsityksiä muuttavia tuloksia: tietoa luonnonlakien toiminnasta ja maailman-kaikkeuden rakenteesta.

Tutkimuskeskuksen sijoittuminen (2 300 km CER-Nistä) Pyhäsalmen kaivokseen on optimaalinen hiukkasfysiikan perustutkimukselle. CERN – Pyhäsalmi neutriinosuihku olisi ainutlaatuinen maailmassa. Kyseessä olisi ensimmäinen yhteiseurooppalainen tutkimuskeskus Suomessa. Suomen etuna lisäksi on, että ydinvoimaloista tulevan, mitauksiin vaikuttavan neutriinosäteilyn määrä on täällä – vaikka Pyhäjoellekin suunniteltu ydinvoimala otetaan huomioon – huomattavasti alhaisempi kuin esimerkiksi Frejusissa.

Tutkimuskeskus tarjoaa jo suunnittelu- ja rakentamisvaiheissa merkittävän TKI-alustan sekä tuote-, materiaali- ja palvelutilauksia. Hankkeen taloudellinen ja työllistävä vaikutus on mittava. Työvoiman välitön tarve rakennusaikana on satoja, jopa tuhansia henkilötyövuosia. Rakentamisen suorista kustannuksista ja rakentamiseen suoraan liittyvistä välillisistä kustannuksista 50 – 70 % voidaan olettaa tulevan rahavirtana kansalliseen ja paikalliseen talouteen, yhteensä n. 280 – 430 miljoonaa euroa. Laajemmat johdetut vaikutukset ovat lisäksi arviolta kymmeniä miljoonia euroja.

Tutkimuskeskuksen voi nähdä tuovan hyötyjä paikalliselle taloudelle vuosikymmenien ajan. Tutkimuskeskuksen pysyvä henkilöstö käsittää arviolta 50 henkilöä ja välillinen työllistävä vaikutus on moninkertainen. Tutkimuslaitteistojen käyttäjänä on satoja kansainvälisiä tutkijoita, jotka viipyvät Pyhäjärvellä tyypillisesti kerralla viikosta kahteen kuukauteen. Keskuksesta ympäristöineen on mahdollista kehittää kansainvälinen tutustumiskohde ja luoda uutta yritystoimintaa mm. matkailuun ja palveluihin liittyen.

Tämäntyypisessä tutustumiskohteessa voidaan varovastikin arvioiden odottaa käyvän kymmeniä tuhansia vierailijoita vuosittain.

Soveltavan tutkimuksen ja elinkeino yhteistyön mahdollisuudet hankkeessa liittyvät kaivosteollisuuden tuotantoteknologioihin sekä sivutuotteiden hyödyntämiseen ja uusiin innovaatioihin. Energian ja ympäristön tutkimusalueella sovelluksia voidaan etsiä lämmityksen, jäädytyksen ja uusiutuvien energiaratkaisujen hyödyntämisessä. Rakennetun ympäristön tutkimusalueella voidaan selvittää kestävä ja energiatehokasta yhdyskuntarakennetta. Lisäksi tutkimusympäristön odotetaan tuovan valaistusta mm. uusista (metalli) materiaaleista sekä älykkäistä koneista ja laitteista.

Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Keski-Suomen liitto tukevat LAGUNA-hanketta edistävän tiedeyhteisön linjauksia, joissa painotetaan:

- Suomen pikaista liittymistä keskeiseen ja koordinoivaan sekä rahoitusasioita käsittelevään tutkimuksen rahoittajaorganisaatioiden verkostoon (ApPEC- ja ASPERA-jäsenyys). Suomen jäsenyys verkostossa on välttämätön, jotta tutkimuslaitos sijoitettaisiin Pyhäsalmelle
- Valtiovallan sitoutumista isäntämaana toimimiseen ja hankkeen vaatimaan taloudelliseen panostukseen
- Alan tutkimustoiminnan edistämistä Suomessa. Pyhäsalmen maanalaisen fysiikan keskuksen (CUPP) toiminnan vakiinnuttamista ja kehittämistä monialaiseksi tutkimuskeskukseksi
- Hanketta tukevan soveltavan TKI-toiminnan lisäämistä yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyönä.

6. ARVIOINNIT

6.1 Ympäristö- ja tasa-arvoarviointi

Ympäristö- ja tasa-arvovaikutusten arviointiryhmä (yva-ryhmä) arvioi toteuttamissuunnitelman vaikutuksia. Toimenpiteiden tarkempi sisältö ja toteuttaminen sekä ympäristövaikutusten arviointi tarkentuvat hankevaiheessa.

Toteuttamissuunnitelman positiiviset vaikutukset ovat ensisijaisesti sosiaalisia ja aluetaloudellisia. Yritystoiminnan kehittämiseen ja osaamisen vahvistamiseen tähtäävillä toimilla parannetaan yritysten kilpailukykyä ja maakunnan elinvoimaisuutta, mikä luo välillisesti paremmat edellytykset myös ihmisten elinolosuhteiden ja viihtyvyyden kehittämiseksi.

Sosiaali- ja terveyshuollon palvelurakenteen uudistamisella turvataan palveluiden toimivuus, mutta palveluverkoston harveneminen voi heikentää ikääntyneiden ihmisten ja lapsiperheiden tilannetta ja yhteisöllisyyttä. Nuorten koulutukseen ja työllistämiseen tähtäävät toimenpiteet ehkäisvät syrjäytymistä.

Etäpalvelujen kehittäminen on hyvää palvelua, joka tukee alueellista tasa-arvoa ja vähentää liikkumistarvetta. Väylähankkeiden viivästyminen heikentää alueen strategista kilpailukykyä sekä vaikuttaa alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittymiseen. Kulttuuriympäristöjen ja kulttuurihistoriallisten kohteiden arviointi ja vaaliminen vahvistaa kansalaisten ympäristösuhdetta ja identiteettiä.

Yrityslähtöisyyden korostuminen, mm. hankerahoituksessa, voi johtaa kulttuuri- ja ympäristönäkökohtien painoarvon vähenemiseen, mikä on ristiriidassa vetovoimaisen toimintaympäristön kanssa. Yleishyödyllisillä kehittämishankkeilla edistetään elinvoimaista ja luovaa toimintaympäristöä, joka mahdollistaa uudet ja innovatiiviset toimet. Yritysrahoituksen vaikutus kestäväan kehitykseen ja ilmastonmuutokseen riippuu tukipolitiikasta ja toteutuvista toimenpiteistä. Raideliikenteen kehittäminen tukee vähäpäästöistä liikkumista. Väylähankkeiden mahdollisia kielteisiä ympäristövaikutuksia (mm. rakentamisesta aiheutuvat haitat) ehkäistään hankekohtaisella suunnittelulla ja toteutusvaihtoehtojen tarkastelulla.

Soveltavaan tutkimukseen panostamisella edistetään uusiutuvien energiaratkaisujen hyödyntämistä sekä kestäväan ja energiatehokkaan yhdyskuntarakenteen kehittämistä. Turvetuotannon ja metsätalouden vesiensuojelun TASO-hankeen toteuttaminen vankistaa yhteistyötä ja käytännön sovellutuksia vesiensuojelussa sekä parantaa pitkällä aikavälillä vedenlaatua ja vesistöjen käyttömahdollisuuksia. Keski-Suomen monimuotoinen kulttuuriperintö ja luonto tulisi nostaa vahvemmin esiin alueen kehittämisen vetovoimatekijänä.

Toteuttamissuunnitelmassa tulisi esittää enemmän konkreettisia hankkeita ja toimenpiteitä, mikä parantaisi eri toimijoiden sitouttamista suunnitelman toteuttamiseen.

6.2 Maaseutuvaikutusten arviointi

Maaseutujaosto katsoo, että toteuttamissuunnitelmalla on maaseutualueiden asukkaille ja toimijoille sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Ohessa jaoston havainnot ja maaseutunäkökuilmasta tarpeellisiksi katsotut täsmennyksiksi toteuttamissuunnitelmaan.

Yritystoiminnan kehittäminen

Yritysten kehittämisen johtoryhmän toiminnan tulisi kattaa maakunnan yritystoiminnan kehittämisen kokonaisuudessaan ja siten kohdistua myös maaseudun mikroyrityksiin ja niiden kehittämistarpeisiin. Johtoryhmää ehdotetaan täydennettäväksi maaseudun mikroyritysten edustajalla. Yrityssteli ja henkilökohtainen yritysneuvoja ovat maaseudun yritysten näkökulmasta kannatettavia avauksia.

Maaseudulla on paljon luovan alan toimijoita, joiden yrittäjyysosaamisen kehittämiseen tulisi panostaa. Toimijoita tulee kannustaa verkostoitumaan ja osallistumaan esim. paikallisten yrittäjähdistysten toimintaan.

Matkailun kehittämisen painotus vetovoimaisiin matkailukeskuksiin panostamiseen on kannatettavaa, mutta se ei kuitenkaan saa sulkea muuta maaseutumatkailun kehittämistä rahoituksen ulkopuolelle. Luontoinfran kehittämistarpeet erityisesti matkailuelinkeinojen näkökulmasta olisi selvitettävä.

Hyvinvoiva kansalainen

Ihmisten hyvinvoinnista huolehtimista ei voi lii- kaa korostaa. Se tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnassa arvioimalla jo etukäteen toimintojen vaikutukset kansalaisten hyvinvointiin. Lyhytnäköinen säästäminen kostautuu rahallisesti moninkertaisena.

Laaja-alainen hyvinvoinnin käsite on suunnitel- massa tiedostettu hyvin. Siihen tulisi sisällyttää myös omaehtoinen yhteisöllinen toiminta. Maaseu- dulla on paljon yhteisöllistä toimintaa, joka edistää asukkaiden hyvinvointia. Yhteisöllisyyden ja sen tukemisen merkitys on ehdottomasti syytä notee- rata suunnitelmassa.

Maaseutuyrittäjien jaksamiseen tulee panostaa. Haasteena on erityisesti se, kuinka saada tukitoi- mien piiriin ne, jotka kipeimmin tukea tarvitsevat.

Etäpalvelujen kehittäminen on maaseutualueiden näkökulmasta erityisen tarpeellista.

Vetovoimainen toimintaympäristö

Tässä yhteydessä olisi tarpeen korostaa maaseu- tuasumisen näkökulmaa. Monipuoliset asumis- mahdollisuudet maaseudulla luovat osaltaan edel- lytyksiä myös elinkeinotoiminnalle.

Keski-Suomessa on neljä kansallispuistoa. Niiden hyödyntämistä ja kehittämistä olisi syytä tuoda suunnitelmassa esille. Se palvelisi myös hyvin- vointi -teemaa luontoliikunnan terveysvaikutus- ten kautta.

Päijänteen kehittämistä ja hyödyntämistä elin- keinotoiminnassa on selvitetty ja suunniteltu pit- kään, viimeksi tuoreen esiselvityksen muodossa. Olisi toivottavaa, että selvitystyö ei nyt jälleen ker- ran jäisi kesken, vaan maakunnalliset ja seutukun- nalliset kehittäjät tutkisivat yritysvetoisen kehittä- misen mahdollisuudet loppuun asti.

Valtion rahoitusta tarvitsevat kohteet

Myös maaseudulla syntyy monenlaisia innovaa- tioita ja potentiaalia esim. metsään ja puuhun liit- tyvissä asioissa on runsaasti. On syytä noteerata maaseutu toteuttamissuunnitelmassa myös tässä suhteessa ja korostaa innovaatiotoiminnan vuoro- vaikutusta koko maakunnan alueella.

6.3 Yrittäjyysvaikutusten arviointi

Yrittäjyysvaikutusten arviointi on sisällytetty alla olevaan taulukkoon.

Kehittämiskokonaisuus	Sosiaaliset ja tasa-arvo-vaikutukset	Ympäristövaikutukset	Yhdyskunta- ja kulttuuri-vaikutukset	Alue- taloudelliset vaikutukset	Yrittäjyys-vaikutukset	Maaseutu-vaikutukset
Yritystoiminnan kehittäminen	++	+/-	+	++	++	++
Osaamisen vahvistaminen	++	+	+	+	+	+ (+)
Hyvinvoiva kansalainen	++	0	+	+	0	0
Vetovoimainen toimintaympäristö	+	+	+	+	+	+
Rahoituksen kohdentaminen					+	
Valtion rahoitusta tarvitsevat kohteet	+	0	+	++	+	++
Laguna	0	+	0	+	0	+

RAHOITUSTAULUKOT

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA, RAHOITUS 2012 – 2015

HUOM. Luvut ennen eduskunnalle annettua valtion talousarvioesitystä

ELY-keskuksen määrärahat, milj. €

KESKI-SUOMI

Rahoitus lähde	2010	2011	Esitys 2012	Esitys 2013	Esitys 2014	Esitys 2015
MMM						
30.20.43	12,300	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
30.20.49	5,300	6,500	7,000	7,500	8,000	8,500
30.40.20	0,195	0,150	0,160	0,160	0,160	0,160
30.40.51	0,300	0,277	0,280	0,280	0,280	0,280
30.40.52		0,190	0,190	0,195	0,195	0,200
30.40.77	0,800	0,490	0,600	0,600	0,600	0,600
30.50.20	0,255	0,265	0,185	0,205	0,205	0,185
30.50.31	1,823	1,791	1,680	1,555	2,150	2,150
31.10.20	34,353	36,000	32,102	28,000	28,800	28,000
31.10.50	2,094	2,100	0,640	0,640	0,640	0,640
31.10.76	1,750	1,750	1,850	1,900	1,500	1,500
31.30.63	3,186	3,600	3,600	3,600	3,700	3,700
32.30.44	0,309	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350
32.30.45	0,300	0,400	0,500	0,500	0,500	0,500
32.30.51	33,561	31,044	34,000	34,000	32,000	30,000
32.30.64	1,073	0,854	1,200	1,200	1,200	1,200
32.60.40		1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
35.10.21	0,470	0,500	0,200	0,200	0,200	0,200
35.10.61	0,070	0,400	1,195	1,014	0,740	1,084
35.10.63	4,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
35.10.77	0,554	0,849	0,470	0,470	0,470	0,470
35.20.64	0,146	0,180	0,180	0,180	0,180	0,180
	102,839	106,190	104,882	101,849	99,570	98,399

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA, RAHOITUS 2012 – 2015

OHJELMAKAUSI 2007-2013, milj. €

KESKI-SUOMI

Rahoituslähde		2010	2011	Esitys 2012	Esitys 2013
MMM	30.10.61 EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma	2,600	2,709	2,467	1,907
	30.10.62 Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä				
	30.40.62 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma	3,200	3,100	3,011	2,331
TEM	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliittikan edistäminen	0,400	0,800	0,700	0,700
	32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007 –2013				
	EAKR -ohjelma	16,771	16,564	11,105	8,638
	Manner-Suomen ESR -ohjelma	10,688	9,982	8,644	6,991
	- Valtakunnallinen osio, ei sisällä OKM:n kehystä	3,741	4,042	3,976	3,215
	- Alueellinen osio	6,947	5,940	4,668	3,776
	EU:n ja valtion rahoitus yhteensä	33,659	33,155	25,927	20,567
	Kuntien rahoitus [arvio]	5,152	5,923	3,692	3,330
	Julkinen rahoitus yhteensä	38,811	39,078	29,619	23,897
	Yksityinen rahoitus [arvio]	18,287	19,650	16,136	9,437
	RAHOITUS YHTEENSÄ	57,098	58,728	45,755	33,334

LÄNSI-SUOMEN EAKR-OHJELMA 2012

Muu Keski-Suomi (pois lukien Saarijärven – Viitasaaren seutu)

Milj. euroa

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

		1. Yritystoiminnan edistäminen	2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen	3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen	YHTEENSÄ
YHTEENSÄ					
	EAKR	1,734	1,336	0,591	3,661
	valtio	2,620	1,219	0,000	3,839
	kunnat	0,000	0,803	0,894	1,697
	yrietykset	11,866	0,550	0,000	12,416
Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskus	TEM Yritystuet				
	EAKR	1,734			1,734
	valtio	2,620			2,620
	kunnat	0			0,000
	yrietykset	11,866			11,866
	TEM Tekes				
	EAKR		0,300		0,300
	valtio		0,454		0,454
	kunnat		0		0,000
	yrietykset		0		0,000
	TEM Finnvera Oyj				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
	TEM Infrastrukturi				
	EAKR			0,591	0,591
	valtio			0	0,000
	kunnat			0,894	0,894
yrietykset			0	0,000	
YM Ympäristö					
EAKR				0,000	
valtio				0,000	
kunnat				0,000	
yrietykset				0,000	
Keski-Suomen liitto	TEM Alueiden kehittäminen				
	EAKR		0,336		0,336
	valtio		0,265		0,265
	kunnat		0,247		0,247
	yrietykset		0,300		0,300
	OKM Innovaatiot				
	EAKR		0,700		0,700
	valtio		0,500		0,500
kunnat		0,556		0,556	
yrietykset		0,250		0,250	
Liikennevirasto	LVM Liikenne				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
yrietykset				0	

LÄNSI-SUOMEN EAKR-OHJELMA 2012

Saarijärven–Viitasaaren seutu

Milj. euroa

Euroopan unioni
 Euroopan aluekehitysrahasto

		1. Yritystoiminnan edistäminen	2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen	3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen	YHTEENSÄ
	YHTEENSÄ				
	EAKR	0,880	0,616	0,264	1,760
	valtio	1,331	0,422	0,092	1,845
	kunnat	0,000	0,509	0,306	0,815
	yrietykset	3,720	0,000	0,000	3,720
Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskus	TEM Elinkeinot				
	EAKR	0,880	0,402		1,282
	valtio	1,331	0,215		1,546
	kunnat	0	0,411		0,411
	yrietykset	3,720			3,720
	TEM Tekes	Yrityskohtaiset investointi- ja kehittämishankkeet	Yritysten toimintaympäristön kehittäminen		
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
	TEM Finnvera Ouj				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
	TEM Infrastruktuuri				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
kunnat				0,000	
yrietykset				0,000	
YM Ympäristö					
EAKR				0,000	
valtio				0,000	
kunnat				0,000	
yrietykset				0,000	
Keski-Suomen liitto	TEM Alueiden kehittäminen				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
	OKM Innovaatiot		Kärkiklusterien kehittäminen		
EAKR			0,214	0,214	
valtio			0,207	0,207	
kunnat			0,098	0,098	
yrietykset			0	0,000	
Liikennevirasto	LVM Liikenne				
	EAKR			0,264	0,264
	valtio			0,092	0,092
	kunnat			0,306	0,306
	yrietykset				0

LÄNSI-SUOMEN EAKR-OHJELMA 2013

Muu Keski-Suomi (pois lukien Saarijärven – Viitasaaren seutu)

Milj. euroa

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

		1. Yritystoiminnan edistäminen	2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen	3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen	YHTEENSÄ
YHTEENSÄ					
	EAKR	1,381	1,088	0,471	2,940
	valtio	2,042	0,867	0,000	2,909
	kunnat	0,000	0,728	0,712	1,440
	yrietykset	6,285	0,000	0,000	6,285
Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskus	TEM Elinkeinot				
	EAKR	1,381			1,381
	valtio	2,042			2,042
	kunnat	0			0,000
	yrietykset	6,285			6,285
	TEM Tekes				
	EAKR		0,300		0,300
	valtio		0,454		0,454
	kunnat		0		0,000
	yrietykset		0		0,000
	TEM Finnvera Oyj				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
TEM Infrastruktuuri					
EAKR			0,471	0,471	
valtio			0	0,000	
kunnat			0,712	0,712	
yrietykset			0	0,000	
YM Ympäristö					
EAKR				0,000	
valtio				0,000	
kunnat				0,000	
yrietykset				0,000	
Keski-Suomen liitto	TEM Alueiden kehittäminen				
	EAKR		0,298		0,298
	valtio		0,200		0,200
	kunnat		0,200		0,200
	yrietykset		0		0,000
	OKM Innovaatiot				
EAKR		0,490		0,490	
valtio		0,213		0,213	
kunnat		0,528		0,528	
yrietykset		0		0,000	
Liikennevirasto	LVM Liikenne				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
yrietykset				0,000	

LÄNSI-SUOMEN EAKR-OHJELMA 2013

Saarijärven–Viitasaaren seutu

Milj. euroa

Euroopan unioni
 Euroopan aluekehitysrahasto

		1. Yritystoiminnan edistäminen	2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen	3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen	YHTEENSÄ
YHTEENSÄ					
	EAKR	0,701	0,491	0,210	1,402
	valtio	1,037	0,260	0,090	1,387
	kunnat	0,000	0,465	0,221	0,686
	yrietykset	3,152	0,000	0,000	3,152
Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskus	TEM Elinkeinot				
	EAKR	0,701	0,340		1,041
	valtio	1,037	0,096		1,133
	kunnat	0	0,405		0,405
	yrietykset	3,152	0		3,152
	TEM Tekes				
	EAKR	Yrityskohtaiset investointi- ja kehittämishankkeet	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet		0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
	TEM Finnvera Oyj				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
yrietykset			Elinkeinoelämän kehittämiseen kytkeytyvät hankkeet	0,000	
TEM Infrastruktuuri					
EAKR			0,210	0,210	
valtio			0,090	0,090	
kunnat			0,221	0,221	
yrietykset			0	0,000	
YM Ympäristö					
EAKR				0,000	
valtio				0,000	
kunnat				0,000	
yrietykset				0,000	
Keski-Suomen liitto	TEM Alueiden kehittäminen				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
	yrietykset				0,000
OKM Innovaatiot					
EAKR	Oppilaitosten investointityyppiset kehittämishankkeet	0,151		0,151	
valtio		0,164		0,164	
kunnat		0,060		0,060	
yrietykset		0		0,000	
Liikennevirasto	LVM Liikenne				
	EAKR				0,000
	valtio				0,000
	kunnat				0,000
yrietykset				0,000	

ESR-RAHOITUSOSUUDEN JA VALTION KANSALLISEN RAHOITUSOSUUDEN SUUNNITELMA

Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen jakoa varten

VUOSI: 2012

OHJELMA: Länsi-Suomen suuralue

MAAKUNTA: Keski-Suomi (pl. Saarijärven-Viitasaaren alue)

Miljoonaa euroa

RAHASTO: ESR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN	ELY			Maakunta	
HALLINNONALA	TEM	OKM	STM	TEM	YHTEENSÄ
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ					
TL 1 YHT / 32 %	0,961	0,164	0,000	0,000	1,126
ESR	0,357	0,061	0,000		0,418
VALTIO	0,330	0,056	0,000		0,386
Kuntarahoitus	0,194	0,033	0,000		0,227
Muu julkinen	0,081	0,014	0,000		0,094
TL 2 YHT / 31 %	0,990	0,207	0,105	0,000	1,302
ESR	0,367	0,077	0,039		0,483
VALTIO	0,339	0,071	0,036		0,446
Kuntarahoitus	0,200	0,042	0,021		0,263
Muu julkinen	0,083	0,017	0,009		0,109
TL 3 YHT / 31 %	0,196	0,894	0,000	0,000	1,091
ESR	0,073	0,332	0,000		0,405
VALTIO	0,067	0,307	0,000		0,374
Kuntarahoitus	0,040	0,181	0,000		0,220
Muu julkinen	0,016	0,075	0,000		0,091
TL 4 YHT / 6 %	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
ESR	0,000	0,000	0,000		0,000
VALTIO	0,000	0,000	0,000		0,000
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000		0,000
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000		0,000
TL:t YHTEENSÄ	2,148	1,266	0,105	0,000	3,518
ESR	0,798	0,470	0,039	0,000	1,307
VALTIO	0,737	0,434	0,036	0,000	1,207
Kuntarahoitus	0,434	0,256	0,021	0,000	0,710
Muu julkinen	0,180	0,106	0,009	0,000	0,295

Hallinnonalojen rahoitusosuudet vuonna 2012 Länsi-Suomen osiossa, perustuu valtioneuvoston päätökseen 1.2.2007.

	TEM	OKM	STM	YHTEENSÄ
ESR, miljoonaa euroa	0,797	0,470	0,039	1,307
ESR %	61,0 %	36,0 %	3,0 %	100,0 %

ESR-RAHOITUSOSUUDEN JA VALTION KANSALLISEN RAHOITUSOSUUDEN SUUNNITELMA

Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen jakoa varten

VUOSI: 2012

OHJELMA: Länsi-Suomen suuralue

MAAKUNTA: Keski-Suomi, Saarijärven-Viitasaaren alue

Miljoonaa euroa

RAHASTO: ESR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN HALLINNONALA	ELY			Maakunta	YHTEENSÄ
	TEM	OKM	STM	TEM	
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ					
TL 1 YHT / 32 %	0,635	0,110	0,000	0,000	0,745
ESR	0,236	0,041	0,000		0,277
VALTIO	0,218	0,038	0,000		0,256
Kuntarahoitus	0,128	0,022	0,000		0,150
Muu julkinen	0,053	0,009	0,000		0,062
TL 2 YHT / 31 %	0,658	0,134	0,070	0,000	0,862
ESR	0,245	0,050	0,026		0,320
VALTIO	0,226	0,046	0,024		0,296
Kuntarahoitus	0,133	0,027	0,014		0,174
Muu julkinen	0,055	0,011	0,006		0,072
TL 3 YHT / 31 %	0,153	0,569	0,000	0,000	0,722
ESR	0,058	0,210	0,000		0,268
VALTIO	0,052	0,195	0,000		0,248
Kuntarahoitus	0,030	0,115	0,000		0,146
Muu julkinen	0,013	0,048	0,000		0,060
TL 4 YHT / 6 %	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
ESR	0,000	0,000	0,000		0,000
VALTIO	0,000	0,000	0,000		0,000
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000		0,000
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000		0,000
TL:t YHTEENSÄ	1,446	0,813	0,070	0,000	2,329
ESR	0,538	0,301	0,026	0,000	0,865
VALTIO	0,496	0,279	0,024	0,000	0,799
Kuntarahoitus	0,291	0,164	0,014	0,000	0,470
Muu julkinen	0,121	0,068	0,006	0,000	0,195

Hallinnonalojen rahoitusosuudet vuonna 2012 Länsi-Suomen osiossa, perustuu valtioneuvoston päätökseen 1.2.2007.

	TEM	OKM	STM	YHTEENSÄ
ESR, miljoonaa euroa	0,528	0,311	0,026	0,865
ESR %	61,0 %	36,0 %	3,0 %	100,0 %

ESR-RAHOITUSOSUUDEN JA VALTION KANSALLISEN RAHOITUSOSUUDEN SUUNNITELMA

Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen jakoa varten

VUOSI: 2013

OHJELMA: Länsi-Suomen suuralue

MAAKUNTA: Keski-Suomi, pl. Saarijärven-Viitasaaren alue

Miljoonaa euroa

RAHASTO: ESR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN	ELY			Maakunta	
HALLINNONALA	TEM	OKM	STM	TEM	YHTEENSÄ
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ					
TL 1 YHT / 32 %	0,819	0,140	0,000	0,000	0,959
ESR	0,297	0,051	0,000		0,347
VALTIO	0,241	0,041	0,000		0,282
Kuntarahoitus	0,198	0,034	0,000		0,232
Muu julkinen	0,084	0,014	0,000		0,098
TL 2 YHT / 31 %	0,842	0,176	0,089	0,000	1,108
ESR	0,305	0,064	0,032		0,401
VALTIO	0,248	0,052	0,026		0,326
Kuntarahoitus	0,203	0,043	0,022		0,268
Muu julkinen	0,086	0,018	0,009		0,929
TL 3 YHT / 31 %	0,167	0,761	0,000	0,000	0,929
ESR	0,061	0,276	0,000		0,336
VALTIO	0,049	0,224	0,000		0,273
Kuntarahoitus	0,040	0,184	0,000		0,225
Muu julkinen	0,017	0,078	0,000		0,095
TL 4 YHT / 6 %	0,001	0,000	0,000	0,000	0,001
ESR	0,000	0,000	0,000		0,000
VALTIO	0,000	0,000	0,000		0,000
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000		0,000
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000		0,000
TL:t YHTEENSÄ	1,828	1,078	0,0089	0,000	2,995
ESR	0,662	0,390	0,032	0,000	1,085
VALTIO	0,537	0,317	0,026	0,000	0,880
Kuntarahoitus	0,442	0,261	0,022	0,000	0,724
Muu julkinen	0,187	0,110	0,009	0,000	0,306

Hallinnonalojen rahoitusosuudet vuonna 2012 Länsi-Suomen osiossa, perustuu valtioneuvoston päätökseen 1.2.2007

	TEM	OKM	STM	YHTEENSÄ
ESR, miljoonaa euroa	0,662	0,391	0,033	1,085
ESR %	61,0 %	36,0 %	3,0 %	100,0 %

ESR-RAHOITUSOSUUDEN JA VALTION KANSALLISEN RAHOITUSOSUUDEN SUUNNITELMA

Vuoden 2012 talousarvion määrärahojen jakoa varten

VUOSI: 2013

OHJELMA: Länsi-Suomen suuralue

MAAKUNTA: Keski-Suomi, Saarijärven-Viitasaaren alue

Miljoonaa euroa

RAHASTO: ESR

VÄLITTÄVÄ TOIMIELIN HALLINNONALA	ELY			Maakunta	YHTEENSÄ
	TEM	OKM	STM	TEM	
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ					
TL 1 YHT / 32 %	0,541	0,094	0,000	0,000	0,635
ESR	0,196	0,034	0,000		0,230
VALTIO	0,159	0,028	0,000		0,187
Kuntarahoitus	0,131	0,023	0,000		0,154
Muu julkinen	0,055	0,010	0,000		0,065
TL 2 YHT / 31 %	0,561	0,114	0,060	0,000	0,734
ESR	0,203	0,041	0,022		0,266
VALTIO	0,165	0,033	0,018		0,216
Kuntarahoitus	0,136	0,028	0,014		0,178
Muu julkinen	0,057	0,012	0,006		0,075
TL 3 YHT / 31 %	0,108	0,508	0,000	0,000	0,615
ESR	0,039	0,184	0,000		0,223
VALTIO	0,032	0,149	0,000		0,181
Kuntarahoitus	0,026	0,123	0,000		0,149
Muu julkinen	0,011	0,052	0,000		0,063
TL 4 YHT / 6 %	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
ESR	0,000	0,000	0,000		0,000
VALTIO	0,000	0,000	0,000		0,000
Kuntarahoitus	0,000	0,000	0,000		0,000
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000		0,000
TL:t YHTEENSÄ	1,210	0,715	0,060	0,000	1,985
ESR	0,438	0,259	0,022	0,000	0,719
VALTIO	0,355	0,210	0,018	0,000	0,583
Kuntarahoitus	0,292	0,173	0,014	0,000	0,480
Muu julkinen	0,124	0,073	0,006	0,000	0,203

Hallinnonalojen rahoitusosuudet vuonna 2012 Länsi-Suomen osiossa, perustuu valtioneuvoston päätökseen 1.2.2007

	TEM	OKM	STM	YHTEENSÄ
ESR, miljoonaa euroa	0,438	0,259	0,022	0,719
ESR %	61,0 %	36,0 %	3,0 %	100,0 %

KESKI-SUOMEN LIITTO

Regional Council of Central Finland

